

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Кафедра прикладної економіки і міжнародних економічних відносин

Затверджено
вченою радою факультету
менеджменту і економіки
(протокол № 2 від 26 серпня 2020 р.)

Методологія наукових досліджень

**Методичні вказівки
до практичних, семінарських занять та самостійної роботи
для здобувачів третього (освітньо-наукового рівня) вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»**

Харків 2020

УДК 001.89:338.43

Рецензенти:

Красноруцький О.О., док. екон. наук, професор, завідувач кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, (ХНТУСГ ім. Петра Василенка)

Ярова В.В., канд. екон. наук, завідувач, професор кафедри статистики і економічного аналізу (Харківський НАУ ім. В.В. Докучаєва)

Олійник Т.І.

Методологія наукових досліджень: методичні вказівки до практичних, семінарських занять та самостійної роботи для здобувачів третього (освітньо-наукового рівня) вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» / Т.І. Олійник / Харк. нац. аграр. ун-т. – Харків, [Електронний ресурс], 2020. – 20 с.

Методичні вказівки до практичних, семінарських занять та самостійної роботи здобувачів третього (освітньо-наукового рівня) вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» складено відповідно до програми вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень». Матеріал представлено у розрізі змістових модулів за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Зміст методичних рекомендацій містить загальні рекомендації щодо вивчення окремих тем, питання для обговорення, рекомендації до практичного проведення та оформлення наукових досліджень, з метою індивідуалізації самостійної роботи методичні вказівки включають програму виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, за якою здобувачі можуть здійснювати підготовку до виконання та оформлення дисертаційної роботи.

Вказівки містять теоретичний матеріал та практичні завдання і призначені для аудиторної і самостійної роботи здобувачів..

УДК 001.89:338.43

С Харківський національний аграрний
університет ім. В.В. Докучаєва, 2020
С Т.І. Олійник, 2020

ЗМІСТ	Стор
Вступ.....	4
1. Програма навчальної дисципліни	7
2. Структура навчальної дисципліни	9
3. Теми семінарських занять	10
4. Теми практичних занять	10
5. Рекомендації до самостійної роботи здобувачів.	11
6. Основні етапи організації наукового дослідження	12
7. Структура наукового дослідження та наповнення його складників	12
8. Методи наукових досліджень.	13
9. Підготовка та оформлення наукової статті Обов'язкові рубрикації наукової статті	13
10. Вимоги до оформлення наукової роботи	13
11. Рекомендована література для вивчення дисципліни	14
12. Оцінювання проведеної роботи	15

Вступ

У межах курсу здобувачі формують інтегральну та спеціальні (фахові) компетентності, особисті та професійні уміння та навички, а саме: опановують процес організації наукових досліджень економічних та соціальних проблем розвитку агропромислового комплексу; на підставі загальнонаукових та емпіричних методичних прийомів, оволодівають методами наукового дослідження, оволодівають навичками здійснення наукових досліджень і методологією наукового пошуку; здійснюють практичне застосування спеціальних методів економічних досліджень; формують науковий світогляд, творче мислення, і науковий підхід до вирішення перспективних завдань практичної управлінської діяльності; вивчають особливості побудови структури наукових праць різних рівнів і змістове наповнення їх складників.

Мета навчальної дисципліни — формування у здобувачів третього освітньо-наукового рівня освіти системи знань оволодіння теоретичними, методологічними та методичними засадами наукового дослідження, процесом наукового пізнання і творчості, навичками наукового пошуку в аграрному секторі менеджменту, отримання теоретичного і практичного досвіду систематизації набутих знань та вироблення умінь застосовувати теоретичні знання в практичній роботі при виконанні дисертаційної роботи.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- теоретична підготовка студентів з питань еволюції науки, її змісту і функції у суспільстві, сутність основних понять і категорій методології наукових досліджень;
- оволодіння методологією та процесом наукових досліджень, оцінка їх ефективності; вибір об'єкту, предмету та методів наукового дослідження;
- інформаційне забезпечення наукових досліджень та методика роботи над літературними джерелами;
- використання автоматизованих програм обробки інформації у наукових дослідженнях при застосуванні різних методів досліджень;
- складання звітів про проведену науково-дослідну роботу та оприлюднення результатів проведених наукових досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- основоположні поняття про науку і наукові дослідження;
- сутність методології та її складових;
- властивості застосування в наукових дослідженнях загальнонаукових, емпіричних, економіко-статистичних, монографічного, розрахунково-конструктивного, балансового, нормативного методів досліджень;
- вимоги до оформлення наукової роботи;
- алгоритм захисту наукової роботи.

уміти:

- організовувати проведення наукового дослідження;
- правильно формулювати зміст, предмет і об'єкт дослідження;

- формувати структуру наукової роботи та інформаційну базу для її проведення;
- застосовувати методи наукового дослідження та виконувати аналіз і оцінку одержаних результатів;
- оформляти наукову роботу, оприлюднювати її результати та запроваджувати їх у виробництво.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі набувають такі **компетентності:**

інтегральна компетентність - здатність розв'язувати комплексні проблемні питання дослідницької діяльності у сфері менеджменту, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики;

загальні компетентності:

- здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень;

спеціальні компетентності:

- здатність до пошуку, обробки, аналізу та узагальнення проведення самостійних наукових досліджень у сфері менеджменту;
- здатність до впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.

Програмні результати навчання:

- організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження з менеджменту у сфері аграрного сектору на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики;

- демонструвати навички самостійного виконання наукових досліджень, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати наукової роботи;

- здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формувати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо проведених досліджень;

- обирати та використовувати загальнонаукові та спеціальні методи наукових досліджень у галузі менеджменту;

- здійснювати апробацію та впровадження результатів наукових досліджень в сфері менеджменту.

Організація навчання

Вивчення цього курсу передбачає повне та часткове формування відповідних компетентностей на ОНП «Менеджмент» (табл. 1).

Підготовка здобувачів з дисципліни «Методологія наукових досліджень» потребує активних методів навчання, які наближають навчальний процес до реальних професійних ситуацій.

Основними видами навчальних аудиторних занять по дисципліні є : лекції, семінарські, практичні й індивідуальні заняття, консультації.

Лекція - логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності та демонстрацією дослідів. Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять і, водночас, методів навчання. Викладання лекційного матеріалу передбачає обов'язкову наявність дискусійного обговорення матеріалу питань, які розглядаються, оскільки за планом лекції здійснюється попередня самостійна підготовка здобувачів. У разі коли здобувачі самі формулюють проблему і під керівництвом викладача намагаються її вирішити, здійснюється проведення лекцій із застосуванням ігрових методів (застосовуються методи мозкової атаки, методи конкретних ситуацій та інші).

Семінари - форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарські заняття проводяться у формі бесіди, рецензування та обговорення доповідей, дискусій, наукових та методичних семінарів, наукових конференцій.

Практичні заняття - форма навчального заняття, на якому здобувачі детально розглядають окремі теоретичні положення навчальної дисципліни та формують вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання сформульованих завдань. Наприклад, формулювання основних рубрикацій автореферату дисертаційного дослідження, обробка цифрового матеріалу за тематикою наукових досліджень здобувача із використання економіко-статистичних методів.

Таблиця 1

Компетентності та оцінювання рівня їх досягнення здобувачами

Компетентність	Ступінь сформованості компетентності	Оцінювання
Здатність розв'язувати комплексні проблемні питання дослідницької діяльності у сфері менеджменту, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики	Частково: 1. В аспекті виконання завдань, передбачених професійною діяльністю за спеціальністю «Менеджмент» 2. Співвідноситься з метою курсу (який є одним із обов'язкових) та програмними результатами навчання за навчальною дисципліною	Поточне (модульний контроль), підсумкове (екзамен)
Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень у сфері менеджменту	Повністю сформована. Співвідноситься з метою курсу та програмними результатами навчання за навчальною дисципліною	Поточне (модульний контроль), підсумкове (екзамен)

Здатність до пошуку, обробки, аналізу та узагальнення проведення самостійних наукових досліджень у сфері менеджменту	Повністю сформована. Співвідноситься з метою курсу та програмними результатами навчання за навчальною дисципліною	Поточне (модульний контроль), підсумкове (екзамен)
Здатність до впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту	Повністю сформована. Співвідноситься з метою курсу та програмними результатами навчання за навчальною дисципліною	Поточне (модульний контроль), підсумкове (екзамен)

1. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» є процес наукових досліджень економічних та соціальних проблеми розвитку агропромислового комплексу та перспективних завдань практичної управлінської діяльності на підставі загальнонаукових та емпіричних методичних прийомів, що дає можливість здійснення наукових досліджень, оволодіння методами наукового дослідження, формування наукового світогляду, творчого мислення, і наукового підходу до їх вирішення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години / 4 кредити ECTS.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістовних модулів:

Модуль 1. Основоположні положення наукової методології.

Модуль 2. Послідовність та методи проведення наукових досліджень, представлення їх результатів.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Основоположні положення наукової методології

Тема 1. Основоположні поняття про науку і наукові дослідження.

Сутність науки як суспільної категорії. Закон і закономірності розвитку науки. Поняття наукових досліджень. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Об'єкт і предмет наукового дослідження. Результат наукового дослідження.

Тема 2. Методологія наукових досліджень

Сутність методології та її складових. Загальнонаукові емпіричні методи дослідження. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях. Метод наукового експерименту. Соціологічний метод (метод опитування). Метод

експертних оцінок Основні групи загальнонаукових теоретичних методів дослідження. Емпіричні методи. Аналізі синтез. Абстрагування. Індукція і дедукція. Логічні закони та практика. Закон тотожності. Омонімія. Синонімія. Закон протиріччя. Умовивід. Правила аргументації.

Тема 3. Визначення проблеми та організація наукового дослідження

Вибір теми наукового дослідження. Основні наукові підходи до вибору теми. Сутність та основні етапи організації досліджень. Визначення проблеми та її конкретизація. Попередня розробка теоретичних положень. Розробка гіпотез. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Визначення мети і завдань наукового дослідження. Конкретизація проблеми дослідження. Визначення методики та методів дослідження. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях.

Тема 4. Літературна форма представлення результатів наукового дослідження та інформаційне забезпечення

Літературна форма представлення результатів наукового дослідження. Роль інформації в наукових дослідженнях та класифікація наукових документів. Якість інформації в науковому дослідженні. Структура та призначення наукових документів. Принципи збору інформаційного матеріалу. Склад і структура наукових матеріалів. Процес збору матеріалів. Характеристика релевантної, бібліографічної та основної інформації.

Модуль 2. Структура та методи проведення наукових досліджень, представлення їх результатів.

Тема 5. Структура наукового дослідження та змістове наповнення його складників

Побудова загальної структури наукового дослідження. Змістове наповнення титульної сторінки, плану та вступу наукового дослідження. Сутність поняття «наукової новизни», її структуризація й особливості трактування. Наукові підходи до побудови структури основної частини наукового дослідження і загальні вимоги до її викладу. Вимоги до впровадження нових прикладних результатів та формулювання висновків проведеного дослідження.

Тема 6. Спеціальні методи економічних досліджень

Методи збору та узагальнення інформації. Методи спостереження та збору даних. Методи вибіркового спостереження. Економіко-статистичні методи дослідження метод статистичних групувань, індексний метод, динамічні ряди, графічний метод. Монографічний метод дослідження. Метод кореляційно-регресивного аналізу Методи прогнозування. Методи моделювання. Розрахунково-конструктивний, балансовий та нормативний методи дослідження.

Тема 7. Оформлення, апробація та захист наукової роботи. Форми завершення наукових досліджень.

Загальні вимоги до друку наукових робіт. Висновки. Посилання на структурні елементи наукової роботи. Примітки. Написання переліків.

Розбивка тексту на абзаци. Написання цитат. Вимоги до оформлення таблиць. Вимоги до оформлення та представлення в тексті формул. Оформлення Рисуноків, Додатків та списку літературних джерел.

Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1) **словені** (лекція, семінари, бесіда, розповідь); **наочні** – (ілюстрація, демонстрація, презентація), **практичні** (збір інформації, її економічна обробка, розрахунки, графічно-схематичне зображення інформації).

Індивідуальне заняття - форма навчального заняття, що проводиться з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні консультації та екзаменаційні).

2). Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: **індуктивні, дедуктивні, аналітичні;**

3). Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – **репродуктивні та продуктивні** (дослідницькі, пошукові);

4). Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота здобувача з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до семінарських і практичних занять, робота з комп'ютером, виконання письмових завдань.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п/с	сам		л	п/с	сам
<i>Змістовий модуль 1. Основоположні положення наукової методології</i>								
Тема 1. Основоположні поняття про науку і наукові дослідження.	8	2	2	4	8	1	1	6
Тема 2. Методологія та загальні методи наукових досліджень.	8	2	2	4	8	1	1	6
Тема 3. Визначення проблеми та організація наукового дослідження.	8	2	2	4	8	1	1	6
Тема 4. Літературна форма представлення результатів наукового дослідження та інформаційне забезпечення.	8	2	2	4	8	1	1	6
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>32</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>16</i>	<i>32</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>24</i>
<i>Змістовий модуль 2. Структура та методи проведення наукових досліджень,</i>								

<i>представлення їх результатів.</i>								
Тема 5. Структура наукового дослідження та змістове наповнення його складників.	20	2	2	16	22	1	1	20
Тема 6. Спеціальні методи економічних досліджень.	44	12	12	20	44	2	2	40
Тема 7. Оформлення, апробація та захист наукової роботи. Форми завершення наукових досліджень.	24	4	4	16	22	1	1	20
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	88	18	18	52	88	4	4	80
Усього годин	120	26	26	68	120	8	8	104

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Методологія наукових досліджень	2	1
2	Визначення проблеми та організація наукового дослідження.	2	1
3	Визначення проблеми та організація наукового дослідження.	2	1
4	Літературна форма представлення результатів наукового дослідження та інформаційне забезпечення.	2	1
	Разом	8	4

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Структура наукового дослідження та змістове наповнення його складників.	2	1
2.	Спеціальні методи економічних досліджень.	12	2
3.	Оформлення, апробація та захист наукової роботи. Форми завершення наукових досліджень.	4	1
	Разом	18	4

У відповідності до зазначеної тематики виконати практичну роботу по власних дослідженнях.

5. Рекомендації до самостійної роботи здобувачів

Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми
1	Основоположні поняття про науку і наукові дослідження.
2	Загальнонаукові методи наукових досліджень.
3	Спеціальні методи наукових досліджень
4	Літературна форма представлення результатів наукового дослідження та інформаційне забезпечення.
5	Міграційні процеси в Україні: проблеми та шляхи вирішення.
6	Визначення рівня і динаміки безробіття (зайнятості населення) регіону.
7	Кадрова політика підприємства (на прикладі провідних компаній світу).
8	Принципи формування мінімального споживчого бюджету в Україні.
9	Характеристика трудового потенціалу регіону (області, району).
10	Проблеми розвитку соціально-трудова відносин у контексті європейської інтеграції.
11	Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів регіону (області, району).
12	Розширене відтворення населення та трудових ресурсів на селі.
13	Сучасні форми матеріального стимулювання працівників.
14	Проблеми формування сучасної робочої сили в сільському господарстві.
15	Стан та ефективність використання трудових ресурсів у сільському господарстві.
16	Управління міграційними процесами на селі.
17	Динаміка прожиткового мінімуму в Україні, його вплив на рівень життя населення.
18	Самозайнятість сільського населення як спосіб подолання безробіття.
19	Тенденції безробіття і зайнятості сільського населення в Україні.
20	Чинники розвитку трудового потенціалу і їх вплив на конкурентоспроможність працівників.
21	Вплив сезонності сільськогосподарського виробництва на використання трудових ресурсів.
22	Мотивація та ціна робочої сили в сільському господарстві.
23	Впровадження новітніх технологій як умова підвищення продуктивності праці.
24	Особливості становлення нових соціально-трудова відносин в Україні.
25	Пенсійна реформа в Україні та її наслідки.
26	Праця як сфера життєдіяльності та її ефективність
27	Управління міграційними процесами на селі.
28	Динаміка прожиткового мінімуму в Україні, його вплив на рівень життя населення.
29	Сучасна демографічна ситуація в Україні: проблеми та перспективи.
30	Ключові фактори підвищення продуктивності праці у сільському господарстві України.
31	Мотивація та ціна робочої сили в сільському господарстві.
33	Розвиток соціальної сфери села.
34	Інвестиції в людський капітал як фактор економічного зростання АПК.
35	Джерела формування доходів сільського населення і напрямки їх використання (грошові доходи і витрати населення України).
36	Особливості ринку праці в аграрному секторі економіки України.
37	Приховане безробіття в Україні, його причини, наслідки та шляхи подолання.

38	Механізм державного регулювання ринку праці в Україні.
39	Сучасні форми матеріального стимулювання працівників.

Перелік тем може уточнюватись в залежності від обраної теми наукових досліджень здобувача. ІНДЗ має бути виконаним загальним обсягом до 15 стор формату А 4 із дотриманням вимог до оформлення наукової статті .

6. Основні етапи організації наукового дослідження

1. Вибір проблеми та конкретизація
2. Попередня розробка теоретичних положень.
3. Вивчення історико-економічного та сучасного стану спрацьованості проблеми.
- .4. Збір, систематизація та вивчення інформації.
5. Розробка гіпотези.
6. Визначення методики та методів дослідження.
7. Складання робочого плану.
8. Опрацювання інформації (обчислення, групування, зведення в таблиці, побудова графіків, картосхем, розробка логічних схем).
- .9. Розробка висновків і пропозицій.
10. Письмове викладення матеріалів дослідження.
11. Обговорення ходу та результатів дослідження, консультації, рецензування.
12. Впровадження результатів дослідження. Оформлення препринту та довідок про впровадження.

Адаптувати основні етапи організації наукового дослідження до обраної тематики здобувача.

7. Структура наукового дослідження та наповнення його складників

- 1 Загальна структура наукового дослідження та змістове наповнення титульної сторінки, змісту і вступу наукового дослідження.

2 Змістове наповнення Основної частини наукового дослідження.

3. Змістове наповнення висновків і додатків.

4. Формування і формулювання наукової новизни наукової роботи.

Адаптувати структура наукового дослідження та наповнення його складників у відповідності до тематики наукового дослідження здобувача.

8. Методи наукових досліджень:

1. Економіко-статистичні.

2. Монографічний.

3. Кореляційно-регресивний.

4. Розрахунково-конструктивний.

5. Балансовий.

6. Нормативний.

Застосувати розглянуті методи досліджень на досліджуваних об'єктах здобувачів.

9. Підготовка та оформлення наукової статті. Обов'язкові рубрикації наукової статті.

1. Постановка проблеми.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

3 Формування цілей статті.

4. Виклад основного матеріалу досліджень.

5 Висновки і пропозиції.

.6. Бібліографічний список.

7. Анотація.

Оформлення наукової статті за тематикою досліджень автора.

10. Вимоги до оформлення наукової роботи.

1.Вимоги до друку тексту наукової роботи.

2. Загальні вимоги до розбивки тексту на абзаци.

- 3 Посилання на структурні елементи наукової роботи.
 4. Використання приміток та написання переліків.
 5. Розбивка тексту на абзаци.
 6. Написання цитат.
 7. Вимоги до оформлення таблиць, рисунків, додатків і представлення в тексті формул.
 8. Оформлення списку літературних джерел.
 10. Екзаменаційні питання.
 11. Рекомендована література.
- Оформити у стислій формі зміст вимог до оформлення наукової роботи*

11. Рекомендована література для вивчення дисципліни.

Основана

1. Андрійчук В.Г. Основи наукових досліджень в агробізнесі: навч. посібники / [В.Г. Андрійчук]. – К.: КНЕУ, 2018. – 491 с.
2. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник – 2-ге вид., перероб. і доп. / [Д.М. Стеченко, О.С. Чмир]. – К.: Знання, 2007. – 317 с.

Додаткова

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень: підручник для студ. екон. спец. вузів / М.Г. Білуха. – К.: Вища школа., 1997. – 271 с.
3. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. – К. – 2004. – 212 с.
4. Колот А.М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1998. – 224 с.
5. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / О.В. Крушельницька. - К.: Кондор, 2003. - 192 с.
6. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
7. Малюга Н.М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: навчальний посібник. – Житомир: ПП Рута, 2003. – 476 с.
8. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: навч. посібник / І.С. П'ятницька-Позднякова. - К., 2003. - 116 с.
9. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.

Інформаційні ресурси

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, інтернет-мережа, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази) акти Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Головних управлінь освіти та науки на обласному та районному рівнях, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

1. Сайт Верховної ради України – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

12. Оцінювання проведеної роботи

Оцінювання знань здобувачів здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва», «Положення про екзамени та заліки в Харківському НАУ ім. В.В. Докучаєва», «Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Харківському НАУ ім. В.В. Докучаєва».

Формування і оцінювання зазначених у таблиці 1 компетентностей досягається під час:

- виконання завдань із пошуку та опрацювання інформації наукових досліджень здобувача (оцінюється під час захисту ІНДЗ, участі у наукових конференціях, складанні екзамену);

- організації та планування самостійного навчання, виконання завдань (поточний та модульний контроль);

- професійного спілкування та участі в лекціях, семінарах, практичних заняттях (поточний контроль повноти і якості відповідей, активність і самостійність);

- знання нормативно-правової бази, що регламентує здійснення наукової діяльності в Україні (поточний контроль, оцінювання апробації наукових досліджень).

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності здобувачів включає поточний та модульний контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється у формі: усне опитування та індивідуальне опитування, тестування. За час вивчення дисципліни здійснюється самоконтроль.

Модульний контроль здійснюється за тематикою ІНДЗ (до 10 хвилин із презентацією). Оцінюються такі компоненти: повнота розкриття теми, якість інформації, самостійність та креативність.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
5	5	5	5	10	20	10	40	100

Підсумковий модульний контроль (екзамен) – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід. Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння здобувачем компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

Підсумковий контроль включає три теоретичних питання. На іспит виносяться ключові питання, завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх при вирішенні практичних завдань.

При оцінці знань і умінь на семестровому екзамені викладач дотримується таких правил:

Відмінно /А/ 90-100 балів навчальний матеріал засвоєно в повному обсязі, здобувач володіє необхідними знаннями і вміннями, точно формулює думки і обґрунтовує їх, знає основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, ілюструє теоретичні знання, робить узагальнення й висновки.

Добре /В/ 82-89 балів – відповідь здобувача підтверджує розуміння матеріалу, правильне застосування знань і умінь, необхідних для відповіді, але містить незначні помилки і неточності.

Добре /С/ 75-81 бал - Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі арифметичні помилки у розрахунках при проведенні досліджень.

Задовільно /D/ 66-74 бали - Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, припускається грубих помилок при вирішенні практичного завдання.

Задовільно /E/ 60-65 балів – у засвоєнні навчального матеріалу мають місце суттєві неточності, відповіді неглибокі, містять істотні помилки, у тому числі у висновках до проведених досліджень. При викладенні матеріалу відсутня чітка послідовність.

Незадовільно /FX/ - Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не вміє або неправильно виконує розрахунки.

Незадовільно /F/ - Здобувач не відповідає.

Підсумкова оцінка виставляється на основі суми набраних балів за результатами поточного, модульного та семестрового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
66-74	D	
60-65	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Перелік екзаменаційних питань.

1. Сутність та основні етапи організації наукового економічного дослідження.

2. Вибір проблеми дослідження (обґрунтування теми дослідження та критерії її вибору, прийняття рішення про доцільність її розробки). Вимоги до формулювання теми наукового дослідження

3. Визначення мети і завдань наукового дослідження. Висловлювання не рекомендовані до вжитку при формулюванні завдань наукового дослідження.

4. Конкретизація проблеми дослідження: формулювання предмета та об'єкта наукових досліджень.

5. Основи методики планування наукового дослідження (систематизація стану наукових розробок напряму дослідження).

6. Розробка структури проблеми дослідження та її конкретизація.

7. Визначення обсягу щодо рівня та складності дослідження.
8. Зміст (схема) плану-проспекту та графіку дослідження.
9. Обґрунтування дослідження, його змістовні розділи.
10. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.
11. Вимоги до обґрунтування наукової новизни дослідження. Елементи наукового внеску автора, які відносять до наукової новизни дослідження.
12. Практичне значення наукового дослідження – вимоги до його змісту та оформлення.
13. Головні принципи системного підходу в науковому дослідженні та їх характеристика.
14. Основні етапи системного аналізу в наукових дослідженнях та їх характеристика.
15. Визначити сутність системоутворюючих елементів у науковому дослідженні.
16. Охарактеризуйте детермінанти системоутворюючих елементів наукового дослідження (чіткість формулювання, цілеспрямованість, визначеність, результативність, достовірність, економічність, релевантність, антикритицизм, адитивність, відповідність об'єктові дослідження і рівню пізнання).
17. Класифікація методів наукового пізнання.
18. Охарактеризуйте загальнонаукові методи наукового пізнання.
19. Характеристика конкретно-наукових методів наукового пізнання.
20. Характеристика спеціальних методів наукового пізнання.
21. Розкрити суть системності методів наукового пізнання.
22. Характеристика модерних загальнонаукових методів наукового дослідження (моделювання, систем, формалізації, ідеалізації, аналізу аналогових об'єктів).
23. Характеристика міждисциплінарних методів.
24. Етапи виконання й захисту кандидатських дисертацій.
25. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.

26. Методика підготовки та оформлення публікації.
26. Складання та систематизація бібліографії. Зміст бібліографічної картки. Вимоги до оформлення літературних джерел.
27. Оприлюднення результатів наукових досліджень та їх основні функції.
28. Характеристика, структура та правила оформлення публікацій за видами: тези, наукова стаття, монографія.
29. Особливості наукових зібрань (наради науковців і спеціалістів, колоквіуми, семінари, симпозіуми, конференції) та вимоги щодо участі у їх проведенні.
30. Вимоги до оформлення дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата наук.
31. Вимоги до оформлення завдань дисертаційної роботи .
32. Пошук, накопичення та обробка наукової інформації.
- 33.. Вимоги до змісту і структури дисертації.
34. Вимоги до оформлення автореферату дисертації.
- 35.Методологія і методи наукового пізнання.
36. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях.
37. Загальні методи наукових досліджень.
38. Методи спостереження та збору даних.
39. Середні величини, їх види і способи обчислення.
40. Багатофакторна кореляцій та методи перевірки її надійності.
41. Методи прогнозування та особливості їх застосування при проведенні наукових досліджень.
43. Розкрити зміст, умови застосування й вимоги до оформлення таблично-графічного методу при проведенні наукових досліджень.
44. Вимоги до оформлення та друку наукової роботи.
45. Вимоги до оформлення та друку наукової статті.

Таміла Іванівна Олійник

Методологія наукових досліджень

Методичні рекомендації
до практичних, семінарських занять та самостійної роботи
для здобувачів третього (освітньо-наукового рівня) вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»

